

Različiti faktori utiču na nivo zagađenja, a jedan od najvećih zagađivača su individualna ložišta. Čak 50 odsto građana Niša tokom grejne sezone koristi šporet na drva. Gradska toplana greje na gas, ali neke škole i institucije još uvek imaju kotlarnice koje greju na mazut i na ugalj.

Za Nišljije, ali i mnoge druge u Srbiji, zaštitne maske nisu došle sa korona-virusom. Neki su ih nosili i pre, i to zimi. Svake godine u to vreme, u Nišu i drugim gradovima Srbije, poput Beograda, Bora ili Pančeva, građani mole za rešenje problema zagađenja vazduha.

Neki se i snalaze za čistiji vazduh, makar u svoja četiri zida. Vladimir Milošević iz Niša kupio je recimo prečišćivač vazduha: „Kad krene grejna sezona, smrad postaje nesnosan. Kupio ga je i moj brat, i veoma je zadovoljan. Najvažnije je da ima taj HEPA 13 filter koji 'ubija' čestice od 2,5 mikrona koje su najštetnije za zdravlje i za koje kažu da su kancerogene“, objašnjava Milošević.

U vrhu liste po broju smrtnih slučajeva zbog zagađenja

Zbog visoke cene grejanja, mnoge Nišljije isključile su se s daljinskog grejanja, pa samo 30 odsto domaćinstava koristi usluge Toplane. Uz saobraćaj, koji takođe predstavlja veliki izvor zagađenja, preporuka lekara da se često provetravaju prostorije, u Nišu baš i nije na mestu – posebno uveče, kada se na grad u kotlini bez vetra, spusti smog.

Upravo je te razloge kao glavne uzročnike zagađenja uočila i Evropska komisija, i to kao zajednički problem za čitav Balkan. Zvanični izveštaj Agencije za zaštitu životne sredine Evropske unije navodi da od osam smrtnih slučajeva u Evropi, jedan ima veze sa zagađenjem životne sredine.

Države s procentualno najvećim brojem smrtnih slučajeva zbog zagađenja su Albanija, Bosna i Hercegovina, Rumunija, Crna Gora i Srbija, navodi se u izveštaju. S druge strane, broj prevremenih smrti čiji je uzročnik zagađenje vazduha u EU se smanjuje, ali je, prema rečima komesara za životnu sredinu Virginijusa Sinkevičiusa, iako u stalnom padu, broj prevremenih smrti i dalje visok.

Zimi - duplo više pacijenata

„Zagađenje u nekom hroničnom trajanju stvarno može da izazove određene bolesti. Ne može da ih direktno uslovi, ali zagađenje i postojanje već prisutnih bolesti može i te kako da pogorša njihovo stanje“, kaže za DW pulmolog dr Tanja Pejčić. Zato lekari savetuju takvim pacijentima da ne izlaze iz kuće, ako baš ne moraju.

„U gradu kao što je Niš, koji se nalazi u kotlini gde nema vetrova da izduva taj smog ili maglu, oni koji imaju astmu, bronhitis ili opstruktivnu bolest pluća su prvi kojima to smeta“,

kaže dr Pejčić i dodaje da se u zimskim mesecima javlja duplo više pacijenata žaleći se na respiratorne tegobe.

Trenutno aktuelnom izveštaju Agencije za zaštitu životne sredine EU, naša sagovornica dodaje i studije iz Danske i Španije. Prema njenim rečima, danska studija je pokazala da u gradovima koji su zagađeni ima 3,7 odsto više karcinoma pluća u odnosu na one koji nisu zagađeni. Španska studija je zabeležila da u toj zemlji 290.000 dece više oboli od bronhitisa u zagađenim u odnosu na nezagađene sredine, a kada je reč o odraslima, 25.000 više. Takođe, 500.000 napada astme više je u zagađenim gradovima u odnosu na nezagađene.

Čekajući Plan kvaliteta vazduha

Iako je naš disajni sistem predviđen da amortizuje štetne efekte, hronična izloženost je ipak veoma problematična, kaže dr Tanja Pejčić. „Ako vi zamislite da su naša pluća jedan portal između nesterilne sredine koja se nalazi oko nas i pluća gde je već sterilna sredina, sva ta struktura između je napravljena tako da proba da to amortizuje, da filtriranjem, zadržavanjem čestica, refleksom kašlja ili kijanja mi to izbacimo iz disajnih puteva. Ali, kad su čestice dovoljno male, kada ih ima u velikom broju i kada to traje i traje, dakle hronično izlaganje, to je ono što jako šteti ljudima”, objašnjava dr Pejčić. Najštetniji su, ističe azot-monoksid, azot-dioksid i slični gasovi.

Merenja kvaliteta vazduha u Nišu se vrše već godinama, a između 2017. i 2019. godine, ona su pokazala da su upravo te čestice prisutne u vazduhu koji udišu građani. Zato je gradska većnica za zaštitu životne sredine Sonja Milojković na jednoj regionalnoj televiziji nedavno najavila da je u planu povezivanje većeg broja ustanova na gasne stanice, kao i da je grad u obavezi da izradi Plan kvaliteta vazduha koji će predvideti smanjenje zagađenja. Međutim, grad je to u obavezi već godinama unazad, a vazduh u Nišu je još 2017. svrstan u treću kategoriju: prekomerno zagađen.

Fabrike mogu da rade i ekološki?

Pulmolog dr Tanja Pejčić rešenje vidi u velikom broju parkova i zelenih površina, ali i u sistemskim rešenjima, poput korišćenja odgovarajućih filtera u industriji. Jedan od poznatijih zagađivača vazduha u Srbiji je kompanija Zidin koja je 2018. godine kupila nekadašnji RTB Bor. Borani su prošle godine organizovali više protesta u kojima su tvrdili da je zagađenje veće od dolaska kineskog investitora.

Prema pisanju CINS-a, nakon dolaska inspekcije Ministarstva zaštite životne sredine koja je utvrdila da je koncentracija SO₂ bila čak 8,3 puta veća od dozvoljene, iniciran je sudski postupak. Za zagađenje 2019. i u januaru 2020. Privredni sud u Zaječaru tu kompaniju je

kaznio sa 450.000 dinara, ali su obe strane uložile žalbe. Sada je odluka na Privrednom apelacionom sudu u Beogradu.

Za razliku od kineske kompanije Zidín, srpska kompanija Tigar Pirot dobar je primer da se proizvodnja gumene obuće i hemijske opreme može raditi i ekološki. „I pored toga što gumarstvo pripada sektoru prijava tehnologije, u našoj fabrici ne generišu se nikakvi opasni otpadi“, tvrdi generalni direktor fabrike Vladimir Ilić.

„Nekada je naša energana koristila mazut i ugalj, ali među prvima smo prešli na gas. A što se tiče materijala sa kojima radimo, to je prirodni kaučuk, nemamo opasne materijale. Naše laboratorije ispituju sve materijale koji ulaze u sastav, a otpad koji se eventualno javi, zbrinjava se na adekvatan način, dakle ne završava u prirodi“, kaže Ilić.

I dok grad Niš već godinama „planira“ Plan kvaliteta vazduha, a industrijska postrojenja uglavnom još uvek ne uvode filtere koji prečišćavaju industrijski otpad, komesar za životnu sredinu Sinkevičius najavljuje Zeleni sporazum sa Zapadnim Balkanom kojim će se pristupiti rešenju problema sa kojima se države suočavaju.

Izvor: dw.com